

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriön lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

Maanmittauslaitos tuo esiin huomioina rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä seuraavaa

Maanmittauslaitos pitää uutta, rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lainsäädäntöä myös oman toimialansa kannalta tärkeänä. Ehdotettu uusi laki täydentää tarpeellisella tavalla sääntelyn taustalla olevaa, asetuksen (EU) N:o 910/2014 eli ns. eIDAS-asetuksen muutosasetusta

(EU) N:o 2024/1183. Muutosasetus on tullut voimaan jäsenvaltioita suoraan velvoittavana säännöksenä jo 20.5.2024.

eIDAS-asetuksen muutosasetus velvoittaa jokaisen jäsenvaltion tarjoamaan kysymyksessä olevassa jäsenvaltiossa käyttöön otettavaksi vähintään yhden asetuksessa tarkoitetun eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon. Näin on tapahduttava viimeistään 24.12.2026. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on, että sanotun lompakon tarjoaisi Suomessa Digi- ja väestötietovirasto. Maanmittauslaitos pitää tätä lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisena ratkaisuna. Tietyvästi

yksityisellä sektorilla ei ole ollut valmiuksia tarjota eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakkoa Suomessa määräaikaan mennessä (HE-luonnos s. 7).

Eurooppalaista digitaalisen identiteetin lompakkoa voi käyttää ennen kaikkea henkilön ns. vahvana tunnistusvälineenä. Se perustuu kussakin jäsenvaltiossa erikseen kullekin henkilölle myönnettyyn yksilölliseen identiteettiin. Tätä Maanmittauslaitoksessa pidetään perusteltuna. Henkilön identiteettiin liittyvät tunnistetiedot perustuisivat siten Suomessa

väestötietojärjestelmään tallennettuihin tietoihin, ja Suomessa Digi- ja väestötietovirasto välittäisi tunnistetiedot lompakkoon.

Muutosasetuksessa (EU) N:o 2024/1183 lähdetään siitä, että eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon käyttöönotto on toisaalta yksittäisille käyttäjille vapaaehtoista. Se toimisi siten vahvana tunnistusvälineenä nykyisten vahvojen tunnistusvälineiden rinnalla. Toisaalta jos henkilö on ottanut lompakon käyttöönsä ja haluaa käyttää sitä tunnistusvälineenä kirjautuessaan julkisen elimen ylläpitämään, tunnistautumista edellyttävään verkkopalveluun, sanotussa verkkopalvelussa on hyväksyttävä kysymyksessä oleva väline tunnistautumista ja todentamista varten. Maanmittauslaitos arvioi tältä osin, että myös esimerkiksi maakaaren, 540/1995, 9 a luvussa säännellyssä Kiinteistövaihdannan palvelussa on näin ollen hyväksyttävä eurooppalainen digitaalisen identiteetin lompakko tunnistamisvälineenä sen jälkeen, kun Digi- ja väestötietovirasto on alkanut tarjota mainittua lompakkoa Suomessa asetuksessa tarkoitettuna eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakkona. Viimeistään tämän olisi tapahduttava 24.12.2026.

Tähän liittyen Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, olisiko maakaaren 9 a luvun 1 §:ää selvyiden vuoksi muutettava nyt samassa yhteydessä niin, että eurooppalainen digitaalisen identiteetin lompakko mainitaan säännöksessä yhtenä palvelussa hyväksyttynä tunnistamisvälineenä.

Eurooppalaista digitaalisen identiteetin lompakkoa on voitava käyttää lisäksi hyväksytyjen sähköisten allekirjoitusten tekemiseen. Maanmittauslaitos lausuu, että tällä mahdollisuudella on merkittäviä vaikutuksia myös kiinteistöjen vaihdannassa. Eräitä kiinteistöihin kohdistuvia oikeustoimia, kuten maanvuokraoikeuden perustaminen tai hallinnanjakosopimuksen tekeminen, voidaan tehdä lisäksi sähköisessä muodossa, jos tässä yhteydessä käytetään hyväksyttyä sähköistä allekirjoitusta tai siihen verrattavissa olevaa muuta sähköistä allekirjoitusta. De facto varsinaisia hyväksyttyjä sähköisiä allekirjoituksia on voitu Suomessa tehdä vain Digi- ja väestötietoviraston myöntämällä hyväksytyllä sähköisen allekirjoituksen varmenteella. Tavallisimmin näin tehdään poliisin myöntämää ns. HST-korttia hyödyntäen. Sanottuja välineitä on käytössä suhteellisen vähän. Joka tapauksessa niitä ei ole totuttu käyttämään kovin laajalti. Tämä on tarkoittanut, että edellä tarkoitettut tietyt sähköisesti tehtävissä olevat kiinteistöihin kohdistuvat oikeustoimet ovat tosiasiallisesti

jääneet sähköisen toimintatavan ulkopuolelle. Näin on erityisesti siksi, että esimerkiksi pankkitunnisteilla käytettäviä sähköisiä allekirjoituspalveluja ei ole pidetty hyväksyttynä sähköiseen allekirjoitukseen rinnastettavina.

Tässä suhteessa uusia mahdollisuuksia loisi se, että eurooppalaista digitaalisen identiteetin lompakkoa, joka toimii käytännössä matkapuhelimen sovelluksena, voisi vastedes käyttää hyväksytyjen sähköisten allekirjoitusten luomiseen. Tätä tukee se, että sähköisten allekirjoitusten tekeminen välinettä hyödyntäen olisi sekä muutosasetuksessa (EU) N:o

2024/1183 että ehdotetussa lainsäädännössä maksutonta etenkin muussa kuin ammattimaisessa toiminnassa.

Maanmittauslaitos kiinnittää vielä huomiota ehdotettuun sääntelyyn lain 11–12 §:ssä sekä 16–18 §:ssä. Säännökset kohdistuvat toisaalta lompakon haltijan vastuuseen digitaalisen lompakon oikeudettomasta käytöstä sekä toisaalta sähköisen allekirjoituksen luomistietojen haltijan vastuuseen luomistietojen oikeudettomasta käytöstä. Maanmittauslaitos katsoo, että näistä seikoista on perusteltua säätää ehdotetussa laissa, koska tällaisia välineiden käytön yhteydessä sattuneisiin virheisiin liittyviä vastuuta ei säännellä mainituissa EU-asetuksissa. Eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon ollessa kysymyksessä vastuista on perusteltua säätää tässä laissa (ehdotetut 11–12 §), vaikka muutoin tunnistusvälineiden käyttöön liittyvistä vastaavista vastuista säädetäänkin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009). Niin ikään on perusteltua ehdotetulla tavalla siirtää viimeksi mainitusta laista tähän nyt ehdotettuun lakiin vastuista annettavat säännökset siltä osin kuin kysymys on sähköisen allekirjoituksen luomistietojen oikeudettomasta käytöstä (ehdotetut 16–18 §). Säännösten keskinäisestä suhteesta voi syntyä kuitenkin epäselvyyttä nyt uudessa tilanteessa, kun eurooppalaista digitaalisen identiteetin lompakkoa voidaan käyttää tunnistusvälineen lisäksi hyväksytyin sähköisen allekirjoituksen tekemiseen. Etenkin säännösten sanamuoto huomioon ottaen silloinkin, kun digitaalisen identiteetin lompakkoa on käytetty oikeudettomasti sähköisen allekirjoituksen tekemisessä, sovellettavaksi voisivat tulla ehdotetun lain 11–12 § eivätkä varsinaisesti sanottua tilannetta tarkoittavat 16–18 §. Maanmittauslaitos esittää pohdittavaksi, olisiko säännösten keskinäistä suhdetta syytä tarkentaa etenkin säännöskohtaisissa perusteluissa niin, että silloin kun digitaalisen identiteetin lompakkoa on käytetty oikeudettomasti sähköisen allekirjoituksen tekemiseen, vastuut määräytyvät 16–18 §:ssä säädetyksi.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

Ei kommentoitavaa tältä osin.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

Ei kommentoitavaa tältä osin.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

Ei kommentoitavaa tältä osin.

Mikkonen Soile

Maanmittauslaitos - Pääjohtaja Pasi Patrikainen ja maanmittausneuvos

Markku Markkula